

Dionysiano : *Obijt Hilduinus B. Dionysii monachus et abbas* ; futurus omni ex parte gloriosus, si Ludovico imperatori et post eum Carolo ejus filio fidem haud fefellisset, ut Lothario assentaretur. Laudatus Brolius, quem secutus est auctor Historiæ universitatîs Parisiensis tomò I, pag. 604, asserit eum se-

A pultum fuisse in choro Sancti Medardi Suessionensis e regione præcipui altaris, ubi ante dirutam a Calvinistis ecclesiam visebatur adhuc lapis sepulchralis. Quod si ita est, sit Mabilionius, hunc ad obitum usque ejus loci abbatem perseverasse concedendum est.

AREOPAGITICA

SIVE

SANCTI DIONYSII VITA

Jussu Ludovici Pii ab HILDUINO scripta.

(Ex Burlo.)

PROLEGOMENA.

I.

Epistola pûssimi Augusti domini Ludovici, ad Hilduinum venerabilem abbatem monasterii sanctissimorum martyrum Dionysii sociorumque ejus, de colligendis in corpus unius textus his quæ in Græcorum historiis ex pretiosissimi martyris Dionysii notitia passim scripta repererat.

In nomine Domini Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi, Ludovicus, divina repropitiante clementia, imperator Augustus, Hilduino, etc. (*Ilanc epistolam require inter opera Ludovici Pii hujusce Patrologiæ tomo CIV, col. 1326.*)

II.

Rescriptum Hilduini abbatis ad serenissimum imperatorem, dominum Ludovicum. Unde et qualiter sumpta sunt ea quæ in corpus unius textus, secundum jussionem ipsius, redegerat ex Græcorum et Latinorum historiis, de notitia excellentissimi martyris Dionysii.

Domino benignitate admirabili et auctoritatis reverentia honorabili, Ludovico Pio semper Augusto, Hilduinus humilis Christi famulus, et domini mei Dionysii pretiosi, ac sociorum ejus matricularius, vestreque Imperiali dominationi in omnibus devotissimus, præsentem in Christo prosperitatem atque æternæ felicitatis benedictionem optat et gloriam.

I. *Exsultavit cor meum in Domino, et exaltatum est cornu meum in Deo meo. Dilatatum est os meum, et gaudebunt labia mea, ut annuntiem præconia domini mei gloriosissimi martyris Dionysii, ab eximio imperatore domino meo jussus, quæ reticere non poteram, etiamsi a quoquam fuisset forte prohibitus, et revera magna mihi est ratio gratulandi, quoniam cumulatius mihi effectum desiderii mei præstare voluit divina dignatio, ut mentis meæ conceptum ei placere cognoscerem, cum quod agere spontaneè disponebat mea humilitas, in agendo data manu auctoritatis, cooperaretur vestra Deo placens sublimitas. Qua de re bonorum operum et spiritualium*

B omnium studiorum illum auctorem esse non dubium est, qui quorum inelctat mentes, quo sibi placet ingenio adjuvat actiones. Sed et in hoc valde exsultat spiritus meus in Deo salutari meo, quoniam Christianissimus animus vester sic evidentissime erga se divinæ bonitatis beneficia, et sanctorum cognoscit solatia, et tam promptissime se accensum ostendit circa auctoris et reparatoris sui, seu specialium suffragatorum suorum, venerationem atque obsequium. Non enim sic ab intimis pla anima vestra divina consileretur vera et justa iudicia, nisi se ipsam sancto illuminatam cognosceret spiritu: nec ita devotissime amici Dei bene gesta et dicta, maximæ sagacitatis vestræ prudentia perquireret, nisi summum bonum, a quo et per quem omnia sunt bona, diligeret. Cujus amore religiosa devotio vestra accensa esse dignoscitur, ut Christi militum gloriosos triumphos inquireret. Quos cum nôterit, per eorum adjutorium robustius contra vltia vitiorumque auctores pugnabit: quatenus martyrum exempla sectando, qui viriliter certavere et fideliter satis vicere, ad palmam, qua illi munerati sunt, et ipse pertingat. Huc accedit ad voti et sollicitudinis vestræ incitamentum, quia Esdras sanctæ Scripturæ reparator, magnum remunerationis donum exinde apud Deum promeruit, et laudabile sibi nomen apud homines acquisivit.

II. Quocirca et vestræ sedulitatis instantia, cum pro magna antiquitate hujus sanctissimi patris nostri, quantum ad generationem terrenam, et conversionem seu obitum attinet, mira sanctitate et miraculorum prodigiis, orbi pene cuncto innotuit: notitia ipsius paucis nostrorum cognita, plurimis adhuc manens incognita, cum per vestrum studium patuerit, et meritum, ut melius ipsi scitis, grande vobis conciliabit, et memoriale perpetuum acquiretis. Faciat autem Dominus, ut et nos idonei cooperatores inveniamur, ad bonæ voluntatis vestræ perfectionem, qui tanto sine aliqua hæsitazione vestris jus-

tionibus obedimus, quanto illa rogatis seduli exactores, quae exhibemus voluntarii executoribus.

Reliquo quia reperta quaeque, tam in Graecis quam in Latinae codicibus, ex domino et patrono nostro Dionysio, quae hactenus minus cognovimus, vobis prius in unum collecta mittere poscitis, et inco-gruum ducimus, auctoritatis vestrae pio desiderio differri, quod ex debito servitute nostram constat debere largiri, quantum conivet brevis temporis, quidquid ori suggererit memoria citae recordationis, favente Domino, velociter scribentium committentibus notariorum articulis, deprecantes vestram humiliter sapientiam, ut in his, quae reverentia et amore sanctissimi martyris, et propter iussionis vestrae obedientiam scribenda aggredimur, verborum propositatem, aut dictationis leporem, sed purissimae veritatis, sicut ab antiquorum dictis, sumpsimus, quaerere studeatis sinceritatem: nosque reprehendere de casuum, praepositionum atque conjunctionum virtute, seu litterarum in subsequentes iammutatione, vel punctorum secundum artem grammaticam positione, nolite: quia non id studendum, sed nostrae deservitionis obsequium, ac commendationis vestrae officium, accelerandum suscepimus: maxime cum haec, quae ab aliena lingua expressimus, in tenoris serie, sicut de praelo sunt eliquata, lexemus: quae licet in interpretatione non redoleant supparem sermonis odorem, sapidum tamen referant veritatis et intellectus sui saporem. Ordinem igitur historiae, sicut vestra iussit dominatio, in unum congestum, et singulatum postea plenitudinem eius discretam, cunctis legentibus atque audientibus pandemus. Nam divina erit inspirationis et executionis, id quod desideramus fideli animo pro-palare, verum atque probabile demonstrare. Ex quo nos laborandum non magno opere aestimamus, quia quid tenendum de hoc sanctissimo martyre Christi sit, quid credendum, notae et probatissimae personae veracibus dictis declarat.

III. Genere si quidem eum nobilissimum, et philosophiae magisterio insignem apud Athenas claruisse, et aliarum historiarum, et Actuum apostolorum testimonio, saecula prisca seu instantia cognoverunt: maxime autem ex historia Aristarchi Graecorum cronographi, qui in epistola ad Onesiphorum primicerium, de Athenae civitatis, et gestis ibidem apostolorum temporibus scribens, ortum prosapiae, et doctrinam eius, atque conversationis ordinem, sive aetatis tempus, nec non et ordinationem ipsius, ac praedicationem, subrogationem etiam episcopi loco suo, et adventum illius Romanae, ordinabiliter narrat. Quam epistolam vestrae dominationi dirigimus, et quisque studiosus apud nos praevalet invenire. Curiosus autem ex Graecorum fontibus, unde et nos illam sumpsimus, poterit mutuare. Quod enim ante conversionem suam Heliopolim astrologiae gratia migraverit, ubi et tenebras in crucifixione Salvatoris nostri una cum Apollophanio sodali suo

vidit: et quia tunc viginti et quinque erat annorum, ipse in epistolis, ad Polycarpum Smyrnaeorum episcopum, et ad eundem Apollophanium missis, ostendit. Quia vero cum omni domo et Damari uxore sua crederet, lectio Actuum apostolorum docet, et evidenti dialogus Basilii et Joannis, capitulo 5 libri quarti, demonstrat. Sed et beatus Ambrosius in epistola ad Verceilenses, eandem uxorem eius ex nomine designans, perspicue manifestat. Beatus denique Paten Augustinus in sermone a pulcherrimo, quae de seminare verbo scripsit: «Apostoli sermone finito, audita, illic resurrectione mortuorum, quae praecipue est fides Christianorum, refert dixisse Athenienses, *Audiamus te de hoc iterum*. Erant enim quidam inter eos irridentes, quidam dubitantes, quidam credentes, atque in eis nominatur quidam Dionysius Areopagita, id est Atheniensium principalis: et mulier quaedam nobilis, nomine Damaris, et alii plures.» Et in eodem sermone, ubi de scandalo Judaeorum, et stultitia gentium scribit, dicens:

«*Judaeis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam: sed ipsis vocatis Judaeis et Graecis, hoc est ipsi Paulo ex Saulo, et Dionysio Areopagita, his talibus et illis, *Christum Dei virtutem et Dei sapientiam*.*»

IV. Ceterum de notitia librorum eius, quos patrio sermone conscripsit, et quibus potentibus illos composuit, lectio nobis per Dei gratiam et vestram ordinationem, cujus dispensatione interpretatos scriba nostra potentibus referunt, satisfacit. Authenticos autem eosdem libros Graeca lingua conscriptos, quando ceconomus ecclesiae Constantinopolitanae, et caeteri missi Michaelis legatione publica ad vestram gloriam Compendio functi sunt, in ipsa vigilia solemnitatis sancti Dionysii, promunere magno suscepimus, quod domum devotioni nostrae ac si celitus allatum, adeo divina est gratia prosecuta, ut in eadem nocte decem et novem nominatissimae virtutes in aegrotorum sanatione variarum infirmitatum, ex notissimis et vicinissimi nostrae personis contiguas, ad laudem et gloriam sui nominis, orationibus et meritis excellentissimi sui martyris, Christus Dominus sit operari dignatus.

V. Quoniam autem beatus Clemens huc eum, videlicet in Gallorum gentem, direxerat, et qualiter per martyrii palmam diversissimis et crudelissimis afflictus suppliciiis, ad Christum pervenerit, et quomodo caput proprium, angelico ductu caelestis militiae in celebratione exsequiarum honoratus obsequio, ad locum, ubi nunc requiescit, detulerit, et quo ordine a Catulle quadam matrefamilias sit sepultus, libellus antiquissimus passionis ejusdem explat, praecipus tamen conscriptio Nishii quae in tomo satis superque abbas Parisiis divino nutu inventa, inter alia memoranda, sicut in ea legitis, verba Domini nostri Jesu Christi ad eum protata, quando sacra mysteria perageret illi cunctis videntibus apparentis, continere dignoscitur. Cui stipulari videntur antiquissimi, et nimia pene vetustate con-

Hunc sermonem Possidius in indiculo vocat tractatum; et est revera Augustini.

sumpti, missales libri continentes missæ ordinem more Gallico, qui ab initio receptæ fidei usque in hæc Occidentali plaga est habitus; usque quo tempore quo nunc utitur, Romanum suscepit. In quibus voluminibus habentur duæ missæ, quæ sic inter celebrandum ad provocandam divinæ miserationis clementiam, et corda populi ad devotionis studium excitanda, tormenta martyris sociorumque ejus succincte commemorant, sicut et reliquæ missæ ibidem scriptæ, aliorum Apostolorum vel martyrum quorum passiones habentur notissimæ, decantant. Quorum missarum canticus, sensus et verba, adeo passionis eorumdem, quam vobis misimus, serietim concordare videntur, ut nulli sit dubium, a teste illorum martyrii, agones eorum fuisse descriptos, et ex ipsa veraci historia, memoriam tormentorum suorum in præfatis præcibus fuisse mandatam.

VI. Videtur porro in his missarum obsecrationibus non contemnenda auctoritas de memorata passione sanctorum, cum existat apud nos epistola Innocentii, et post eam Gelasii, nec non et modernius beati papæ Gregorii, auctoritatem pontificum ad episcopos urbium Galliarum, et antistitem nostrorum ad ipsos, de more Romano in cænetis ecclesiasticæ auctoritatis membris imitando, quibus datur intelligi ab annis pluribus hunc missæ tenorem de Gallica consuetudine recessisse, et hanc passionis martyrum istorum memoriam, longo superiori tempore his Occidentalibus partibus per supplicationum [Fortè supplicationum] postulationes inolevisse: quibus tanto certius fidem accommodamus, quanto in tempore vicino post consummationem eorum, eandem fuisse compositas sine dubitatione concedimus.

VII. Nec tamen quisquam petabit beatum Dionysium ejusque successores, ab institutione apostolica propter hujus modi missæ ordinem, Catholicis consuetudinibus in primordio traditum, discrepasset, si ei constiterit, ipsorum apostolorum et apostolicorum virorum, ipsiusque etiam arbis Romæ sensus proprii notam esse. Nec mirari quis poterit cur hymnum sancti Eugenii Toletani de beato Dionysio habemus, et vicinorum sapientium scriptis, exceptis partibus, videamur carere, cum et hæc, quæ habemus, ut exorata priorum nostrorum venia dicamus, abdita et negligenter relicta reperimus; et alia necdum prolata, quia non quibus sunt ad liquidum enucleata, nos possidere lætamur.

VIII. Cæterum super garrulitate levitatis eorum mirando defecimus; qui contententes hunc Dionysium Areopagitem esse non posse, ad munimentum sui hæc, quæ sequuntur, inaniter contrahunt. Venerabilem videlicet et sanctum Beatum presbyterum, dixisse in tractatu apostolorum Actuum, Areopagitem Dionysium non Athenarum, sed Corinthiorum fuisse episcopum: addentes, eundem inibi diem obiisse. Et quoniam libellas passionis istius testatur, hunc a Clemente pontifice Romano episcopum ordinatum, et in has Galliarum partes fuisse transmissum, quia etiam passiones diversorum sanctorum marty-

A rum, sub variis imperatoribus intersectorum, contineant eosdem cum hoc sanctissimo viro has partes adiesse, quod ipse sanctorum manifeste refellit auditus, et quod Gregorius Turonensis, sicut in passione sancti Saturnini legisse se dixerat, sub annotatione memoret, istum ipsum tempore persecutionis Decii sub beato Sixto cum alitis sex episcopis, quorum vite vel passiones nequaquam ejus dictis in ratione temporum consonant, in has regiones fuisse directam.

IX. Ecce omnia minus scientibus, sibi ipsi discordans auctoritas, cui velut ex superfluo propter satisfactionem insipientium respondemus, cum veram ex hoc sancto pontifice et martyre narrationem veracium historiarum præ manibus habeamus: primo quidem petentes, ut in hoc jure contentiosi, ab arrogante contracta arrogantia, ex usurpata sapientia, quia videri se scioli volunt, oculos tergant, quo perspicacia perspicaciter, et vera fidei ter relegant. Et si non nisi unum oculum aperuerunt, quando legerent, quod per subreptionem venerabilis Bedæ presbyteri in præfato opere, secus quam debuit, dixerat, ubi idem se reprehendit, et reprehensorum suorum vocem præveniens, retractationem scripsit: scrobem, in qua oculis alter esse debuerat, aperiant, et in ecclesiastica historia discant, quia Dionysius Corinthiorum episcopus, de Dionysio Athenarum episcopo in epistola sua ad eosdem Athenienses directa, commemoret, ita enim ibi lib. iv, cap.

23, scriptum est: exstat quoque et alia ejus (Dionysii Corinthiorum episcopi) ad Athenienses epistola, in qua ad Evangelii credulitatem eos invitavit, et conicitat segiores, simul et arguit quosdam, velut pene prolapsos a fide, cum episcopis eorum Publius fuisset martyrio consummatus. Sed et Quadrati, qui Publio martyri successerat in sacerdotium, ineminit, simul et memorat, quod labore ejus ac industria redivivis quidam in eis calor fidei reparatus sit: Et illud in eadem designat epistola, quod Dionysius Areopagites, qui ab apostolo Paulo instructus, credidit Christo, secundum ea quæ apostolorum Actibus designantur, primus apud Athenas ab eodem Apostolo episcopus fuerit ordinatus: cujus epistola; sed et aliarum epistolarum ipsius Dionysii Corinthiorum episcopi, et ejus utique, quam ad Soterum episcopum miserat, beatus Hieronymus in libro de Viris illustribus facit apertissime mentionem. Unde quisque videns sub quibus imperatoribus quique eorum fuerint, liquido potest colligere quantæ absurditati ratio sit ista obnixæ, cum inter hos datos Dionysios tam plura discreta sint tempora.

X. Legitur item sed in eadem ecclesiastica historia, cap. 4, lib. vii: Memoratur autem ex comitibus Pauli Crescens quidem ad Galatas esse profectus, Linus vero et Clemens in urbe Roma Ecclesiæ præfuisse, qui comites et adjutores ejus fuisse ab ipso Paulo prohibentur: sed et Dionysium Areopagitem apud Athenas, quem Lucas descripsit, primum Paulo prædicante, credidisse, ac inter socios ejus fuisse.

et Ecclesiae Atheniensium constat sacerdotium suscepisse. De cujus, videlicet Dionysii Areopagita, obitu, nil Graeci scriptores dixerunt, quia propter longinquitatem terrarum, transitus ipsius penitus eis fuit incognitus. Habemus tamen Graecae auctoritatis Martyrologion de tomo chartiscriinijs Constantinopolitanis adeptum, qui tanta vetustate dissolvitur, ut maximam cautelam a se contingentibus exigat: in quo diem natalitii ejus designatam, et quia Atheniensium episcopus fuerit reperimus adnotatum. Quod Martyrologium, ut antiquitas ejus demonstrat, ex eo tempore constare posse non incongrue remur, quo, Constantino jubente, nata occasione martyria Sanctorum Domini de toto orbe collecta, et Caesarea sunt convecta, Sed et usque hodie Graecorum majores, et Athenae iuculae perhibent, historiarum scriptis et successionum traditionibus docti, in eadem civitate Dionysium tum temporis primum fuisse episcopum, quando Timotheus Pauli aequae discipulus Ephesiorum rexit Ecclesiam: ipsumque, subrogato sibi episcopo, Romam adisse, et ut compererunt, apud Gallorum gentem, glorioso martyrio consummatum fuisse. Quod et Tharsasius patriarcha Constantinopolitanus per legatos suos sollicite inquisivit, et ita se rem habere certus, eandem Atheniensium civitatem pallio archiepiscopali, quod jam ex ea diuturno tempore, orta quadam contentione, subtractum fuerat, redonavit, et synodali consensu, Metropolis auctoritate, qua ante functa fuerat, honoravit. Nam a praecedentibus annis usque ad illud tempus, ejusdem civitatis episcopus nec suberat alteri, nisi patriarchae, nec juri ejus debitum sibi episcopi civitatum subdebantur.

XI. Quod autem dicunt, in passione istius beati Dionysii scriptum haberi, quia cum sanctus Clemens episcopum ordinaverit, Galliasque miserit, procul dubio sciant, quod aut praedictam passionem ex veris et emendatioribus exemplaribus non susceperant, aut scriptorum vitio depravatam legerunt, quoniam non ibi scribitur, eum episcopum a beato Clemente consecratum, sed apostolum totius Galliae fuisse ordinatum: de qua ordinatione apostolatus, nisi ad alia se intentio nostra dirigeret, et ex Apostolorum actibus et ipsius Domini actione, auctoritatis exemplum sufficienter in his scriptis possemus inferre. Fieri enim potest, ut diximus, quod textum passionis hujus sancti Dei, ex authenticis scriptis non habeant, et ideo in hoc errent; quia et nos plures codicellos exinde vidimus, qui in quibusdam sensu videbantur concordare, sed litteratura dissonare; in quibusdam autem nec sensu, nec orationis tenore poterant sociari. Quod manifestum est hujus venerabilis et antiquissimi patris vetusta longinquitate, et ignotae atque peregrinae linguae, ubi de ejus notitia maxime scriptum erat, insoepta, seu devotione fidelium accidisse: qui non studere ad priscae historiae pro cognitione ejus recurrere, sed ea quae auditu collegerant, ut Gregorius Turonensis, non votivo errore fallens, videntes insignia magnifica atque

innumerabilia per eum fieri, prout unicuique sensus abundavit, curaverunt scriptis committere. Sic et de sanctorum apostolorum gestis ac passionibus factum legimus, et de alijs quibusque historiis, Ecclesiae necessarijs, manifeste comperimus. Fuerunt siquidem, qui de beatorum apostolorum virtutibus vera dixerunt: sed de eorum doctrina, falsa sunt commentati. De ecclesiasticis itidem historiis, atque ortu, vel actu, vel obitu Patrum, quidam, quantum ad rerum gestarum spectat fidem, veraciter conscripserunt; quantum vero ad temporum vel locorum attinet veritatem, minus caute confinxerunt. Sic profecto, ut notum est, in scripturis canonicis diversorum interpretum varietas existit: in quibus quique [pro quidam] minus dixerunt, alii quaedam addiderunt, quousque earum per beatum Hieronymum lingua nostra meracam veritatem ab ipso fonte suscepit.

XII. Quocirca nulla historia sic probabilis poterit vel debet haberi, quam ea quae de veredictorum, praecipue orthodoxorum, collatione poterit colligi. Et ideo certius tenenda sunt, quae modo de hoc eximio martyre collecta conscribimus, quam illa, quae de quolibet alio sancto sine auctoris nomine passim scripta relegimus: praesertim cum haec, quae scribimus, de Antiquariorum antiqua scriptura sint, velut ex prato non Parisiaco, sed Paradisiaco. Caeterum parcendum est simplicitati viri religiosi Gregorii Turonensis episcopi, qui multa aliter quam se veritas habent aestimans, non calliditatis astu, sed benignitatis ac simplicitatis voto, litteris commendavit. Patenter et quidem noscere possumus, non adeo quaedam solerter eum investigasse, cum ei contemporaneus existens vir prudens et scholasticissimus Fortunatus, qui plura frequenter ad eum scripserat, hymnum rhythmicae compositionis pulcherrimum, de isto gloriosissimo martyre composuerit: in quo commemorat eum a beato Clemente destinatum, sicut in Latinorum paginis didicit: de ratione autem ejus et ordinatione episcopatus mentionem non facit, quia lingua Graecae penitus expertus fuit.

XIII. Tantis laetis et tam manifestis testimoniorum assertionibus de hoc sanctissimo et antiquissimo Patre, ad liquidum elucubratum et propalatum omnibus scire volentibus veritatem, et ita nescire volentibus ingestam certissimam rationem, ut etiam si velint, quod ex illo verum est, ignorare non possint: cesset, quod idem Areopagites non sit Dionysius, exitabilis et profana nimis contentio: quia qui famam martyris derogare aliquo modo gessit, veritati sine dubio, cui testimonium perhibens, tanta transfretando maria, in tam longinquam regionem exsulari, et pro ea pati sic acerbissime sustulit, detrahere caeca fronte et imbecilli virtute contendit. Nam ut vere implus et perverax iudicandus erit, qui post tot ratis sententias, opinionem suam hinc aliquid animo perverso tractandum reliquerit: ita quisquis post veritatem repertam quiddam ex hoc ulterius dubitaverit, quoniam ex studio [pro de industria]

mendacium quærit, comes et discipulus ejus, qui ab initio mendax et pater mendacii exstitit, non immerito rectorum decreto erit.

XIV. Et quanta sit hebetudo stultitronum, pessimi generis hominum, æstimare non valeo, qui cum doctorem egregium et eximium martyrem se habere, si gloriam patriæ suæ, suamque quærerent, contendere debulissent; potius se, cum habeant, non habere immurmurent.

XV. Quanta quoque sit amentium perversitas, dolere, ut res postulat, nequeo: quæ cum votis et laudum præconiis martyrem gloriosum suis iniquitatibus debuissent concillare propitium, detractone et famæ minoratione laborant, quantum ex ipsis est, sibi habere infestum. Sed idem in cælis tallum nec laude crescit, nec derogatione decrescit: qui Salvatore junctis, et conclavis angelorum effectus, de summitate cælorum arce singulorum voluntates intendit, et sequens agnum quocunque lerit, corda omnium, divino lumine plenus, perscrutatur et penetrat. In hoc quin etiam sæculo non indiget gloriæ testimonio hujusmodi hominum, si tamen dicendi sunt homines, qui detrahunt etiam in cælis immortaliter regnant, quem adhuc in mortali corpore veneratæ sunt bestię agonizantem. Sufficiens enim est illi suisque comitibus laus illa in sæculo, quam splendidissima eorum monumenta testantur, et celebri adoratione Christianus orbis fere totus proclamatur. Nec mirum, si martyr Domini Jesu istorum sustineat cavillationem, cum idem Deus majestatis, qui resurgens a mortuis, jam non moritur, et in cælis ad dexteram Patris sedet, subjectis sibi principatibus, et omnium angelorum potestatibus (Rom. vi), per tantæ auctoritatis volumina ad hæc ab incredulis indebita patitur præjudicia.

XVI. Hæc interim, donec plura sumatis de cognitione suffragatoris vestri, Auguste serenissime, sumite, et veraciter innotescite omnibus, quia hæc fideliter vestræ dominationi dirigimus, veraciter ex veracibus historiographis et historiarum paginis colligere procuravimus: quoniam veritas, pro qua pretiosum sanguinem hic servus et amicus Domini fuderat, nostro mendacio astipulari non indiget, quæ suo sibi testimonio sufficit, quæque testes veracissimos quos repleverit, testificantes veraciter efficit. Denique quod nos alia multumque anxiantes quæsimus, aliquis alius forte mirabitur, videlicet cur post omnia tormenta novissime, velut ab initio, hi sancti viri nudi publice virgis cæsi, et ex studio hebetatis securibus sint decollati: quod tanto magis potest cogitando mirari, quanto aliis sanctis Dei hoc genus decollationis rarius aut nusquam legitur adhiberi. Qui noverit, uti ex verbis passionis illorum conjicimus, et multa veterum gesta revolventes discimus, antiquitus morem fuisse Romanum, ut quisquis nobilissimorum reus Majestatis, a militia et defensione Reipublicæ alio se conferens, contra senatus votum ageret, vel aliter quam se sententia haberet docere quo modo præsumpsisset, securi

A ignobiliose, flagellis publice cæsus, cum omni deditore interiret. Unde et cælestissima undecima olympiade Romanorum consul Manlius Torquatus filium suum, licet victorem, quod contra imperium in hostes pugnaverit, virgis cæsum, securi percussit. Quapropter ex his vos et quique legentes advertite, quantæ nobilitatis hic sanctus Dionysius secundum terrenam regenerationem fuit in sæculo, quantæ sublimitatis secundum spiritualem regenerationem in Domino, quanti fervoris et fidei, tanta terrarum spatia pio zelo veritatis perstrando in christiana religione, quantæ æstimationis etiam apud orbis principem, qui ut trucidaretur, huc Roma apparitores suos direxerit, in nobilitate prosapiæ et fanatici cultus eversione, quantæ fortitudinis in tormentorum perlatone, quam abjectissimæ vilitalis in occisione, quam pretiosissimæ sanctitatis coram Deo in morte, quam excellentissimæ et incogitabilis gloriæ cum Christo in cælo, quam mactæ virtutis sit in adjutorio nostræ fragilitatis, ad hæc laborantium in agone, quam felix cum proprio et beato recepto corpore gaudebit perpetuo cum sociis suis, et omnibus angelicis choris, cunctisque sanctis Domini et electis in æterna felicitate, per eundem Dominum et Salvatorem nostrum Jesum Christum, verum Deum, Deique et hominis filium, qui in unius substantiæ ac potestatis trinitate perfecta vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

III.

C *Epistola Hilduini abbatis indigni, ad cunctos sancte Catholicæ matris Ecclesiæ filios et fideles, pandens quomodo invenire quisque scire desiderans valeat in epistola, ad Christianissimum imperatorem dominum Ludovicum exinde directæ, unde et qualiter sumpta sint ea quæ in corpus unius textus secundum jussionem ipsius redegerat ex Græcorum et Latinorum historiis, de notitia excellentissimi martyris Christi Dionysii.*

Hilduinus humilis Christi servus, et domini mei Dionysii pretiosi, sociorumque ejus matricularius, omni catholicæ dilectioni, quaquaversum Spiritu sancto diffusæ, pacem continuam et gloriam optat æternam.

I. Cum nos Scriptura generali definitione admo-
neatur, dicens: *Quodcumque potest manus tua, instanter operare* (Eccl. ix), et pii Augusti simulque plurimorum ad hoc desideria cognoscere anhelare, visum est mihi, etiam in hac parte quiddam sudoris impendere, ut notitiam de ordine conversionis [conversacionis] et predicationis atque adventus Romam, seu triumphalis martyrii beatissimi Dionysii, quæ maxime Græcorum continetur historiis, et quasi sepulta antiquorum scriniis apud Latinos non modica portione servabatur oblecta, in lucem Christo juvante reducerem: quatenus devotis exinde erga Dei et excellentissimi martyris sui cultum devotio cumulata succresceret, et debita servituti nostræ, in domino Domini, quantum ad exiguitatem nostram et ingenio nostri attinet, cyatho gustum fidelibus propinanti, ejusdem amici Dei, cujus id amore studuimus,

interventio gloriosa divinam misericordiam impetra-
ret. Ut enim et ante nos dictum est, gesta bene vi-
ventium, elementa sunt vitam volentium: et exem-
pla martyrum, exhortationes sunt martyriorum.
Quapropter sequentia relegens, poculo debriatus
præclaro, fidem pietatis eructet, et non obsequium
nostrum nomini temeritatis assignet. Quia vero, ut
per quemdam sapientem dicitur, multoties in villi
persona respicitur veritas, cui nihil præferri debuis-
set, suppliciter omnes, in quorum manus hæc vene-
rint, deprecor, ne in his nostræ personæ humili-
tatem et agrestis orationis indisciplinationem atten-
dant, cum personarum acceptatorem in hac dun-
taxat parte non esse Dominum sciant. In qua scilicet
me imperitum sermone, non tamen scientia,
fateor. Quin potius hunc, de quo res agitur, in-
clutam et veram Christi militem ante oculos ponant,
cui humanæ vocis dignitate impar omne erit, quid-
quid in laude ejus aliquis non mortalium dixerit,
quoniam ab eo solo digne potest laudari, a quo et
per quem talis meruit fieri. Vera itaque a veracibus
de eo scripta, et simpliciter in unum collecta fideliter
relegant, et si nostræ imperitiæ fuerint indignati,
ad veterum monumenta requirant: quia nos non
nostra, nec nova cœdimus, sed antiquorum antiqua
dicta, de abditis admodum tomis eruimus, et veri-
tatis sinceritate servata, paginis manifestioribus
indimus.

II. Cæterum neminem sani capitis hæc minus ac-
ceptare putamus, quia anteriori tempore repetita
non fuerant, cum liquido noscat quod is *qui creavit*
omnia simul (Ecclesi. xviii), noluit revelari cuncta,
vel cunctis simul: multa que manifesta iterum esse
tempore occultata. Ad mentem enim debet redire,

A quod in litteris divinitus inspiratis legitur (IV Reg.
xxii), de legis libro diu latente, et denuo sub ad-
miratione invento. Et cum Daniel dicat: *Pertransi-
bunt plurimi, et multiplex erit scientia* (Daniel. xii):
quanto magis nullus abjurare debebit, quod multis
comitibus aliorum intuentibus, segnis quique aut
tardus post gradiens, perditionem in via, quam pro-
cedentes triverant, invenire non possit. Abjecta
denique omni ambiguitate, quod iste ipse Dionysius,
cujus hic gesta scribuntur, non sit Areopagites et
Athenarum episcopus, quid quisque dixerit, veluti
de automationem Gregorii Turonensis episcopi, et
subreptione Bedæ sancti presbyteri, atque aliorum
quorumque sine auctoritate jactatur: qui curiosius
hoc scire voluerit, ut de multis quædam designemus
B, ex nomine, Eusebii Cæsariensis historiam, et Ari-
starchi Græcorum chronographi ad Onesiphorum
primicerium epistolam, et Visbii conscriptionem
perquirat et relegat. Ibi que discere poterit quis
iste Dionysius fuerit, et qualiter per martyrii pal-
mam ad Christum pervenerit, si hic eis in sui con-
nexionem manus dare fidei detrectaverit. De his
autem et aliis quibusque, unde sumpta sunt
omnia, quæ præ manibus tenentur collecta, si beni-
gnitati legentis commodum ac placitum fuerit, et
alibi ea invenire nequiverit, litterarum nostræ par-
vitas ex hoc ad serenissimum Augustum affatim
illustratione valebit. Nam et si eis credere dignatus
non fuerit, illæ sibi tamen sine quolibet supercilio
prodent, ubi hæc universa, et qualiter et quo ordine
dicta manifeste reperiat, ipsorumque librorum pleni-
tudinem, si indigerit, ab archivo nostræ Ecclesiæ
mutuare quibit. Valeat fidelis et charus frater om-
nis in Domino, cum pietate et gratia memor nostri.

INCIPIT

PASSIO SANCTISSIMI DIONYSII

QUI

A loco AREOPAGITA, et patriotico prænomine IONICUS, Christiano autem agnomine est appel-
latus MACARIUS, a sancto Paulo apostolo Atheniensium ordinatus archiepiscopus, aposto-
lica vero auctoritate beati Clementis papa, totius Galliæ constitutus apostolus: cujus in-
victa pro fide Christi devotio, sub Domitiano Casare, et præfecto Sisinnio apud urbem
Parisiorum post multa certamina, inter quæ ei Dominus noster Jesus Christus apparuit,
coram quamplurimis septimo Idus Octobris martyrium consummavit cum Rustico et
Eleutherio: sanctusque Dionysius cavum suum tulit ubi nunc requiescit.

CAPUT PRIMUM.

Post beatam ac salutiferam Domini nostri Jesu
Christi passionem, et adorandam ejus ab inferis re-
surrectionem, seu in cælos gloriosam ascensionem,
qua se manifestavit divinitate nunquam defuisse, quo
rediit, in universis gentibus apostolorum prædicatio

profutura successit, ita ut fide crescente, multi me-
rentur fieri Christi nominis confessores, quos ca-
tholica postmodum mater Ecclesia, promeruisse
martyres et fidei bellatores, que letabatur in apo-
stolis tantos se habere duces et rectores. Qui si
quidem cum imminere suas cernerent passiones,

• Potius sub Trajano aut Adriano.